İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:18 Sayı:35 Bahar 2019/1 s.731-744

PSİKOLOJİ

KADINLARIN EVLİLİKTE KULLANDIKLARI BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ İLE ALGILADIKLARI ANNE BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ İSTANBUL ÖRNEĞİ*

Geliş Tarihi:25.05.2018 Kabul Tarihi:16.08.2018

Büşra ÇOLAK YILMAZ[1]
ORCHID ID: 0000-0001-6937-5351
Hanifi PARLAR[2]
ORCHID ID: 0000-0002-6313-6955

ÖZ

Bu araştırma, evli kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yöntemleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 374 evli kadın oluşturmaktadır. Araştırmada, Bowmen(1990) tarafından geliştirilmiş olan Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği ile Kuzgun ve Eldeleklioğlu(2005) tarafından geliştirilmiş olan Anne Baba Tutumları Ölçeği ve bu araştırma için hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu olmak üzere üç ayrı ölçme aracı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, otoriter tutum puanları, kendini suçlama, çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçma puanları ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Kaçma puanları ayrıca koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları ile de pozitif ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte, pozitif yaklaşım puanlarının demokratik tutum puanları ile pozitif ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Anne baba tutumları, evlilik, evlilikte başa çıkma, başa çıkma

PSYCHOLOGY

RESEARCH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MARİTAL COPING STYLES AND PERCEIVED PARENTING ATTITUDES: İSTANBUL

ABSTRACT

This research is organized to discover the relationship between women's marital coping methods and their perceived parental attitudes. Total number of attendees is 374. In this research, two different inventory, which are Marital Coping Inventory by Bowmen (App 1) and Perceived Parental Attitudes Scale by Kuzgun and Eldeleklioğlu (App 2), and a demographic information form have been used. According to results of the research, points of authoriterian attitude style are positive functions of introspective self blame, conflict, self interest and avoidance. Also, points of avoidance and democratic style points are positive functions each other. Moreover, avoidance points are positive functions of defender attitude.

Key words: Parental attitudes, marriage, coping, marital coping

---

* *Bu makale, "Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yöntemleri ile Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul Örneği" adlı tezden üretilmiştir.*

[1] busrayl@gmail.com *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Yüksek Lisans Programı*
[2] hparlar@ticaret.edu.tr *Dr. Öğr. Üyesi İstanbul Ticaret Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü*

1. GİRİŞ

Toplumun en küçük birimi olarak aile, insan yaşamında vazgeçilmez bir öneme sahiptir (Güran, 1983: 156). Kişinin ihtiyaç ve isteklerini karşılayabildiği doğal yer ailesidir. Yaşamın içinde doyum sağlama, yaşadığı topluma uyum gösterme ve fonksiyonlarını etkili şekilde yerine getirme gibi yönlerin gelişmesi noktasında aile ortamı etken ve belirleyicidir (Bulut, 1990: 1).

Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu'nun ifade ettiği tanıma göre aile, evlilik, kan bağı ve başka yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisinin bulunduğu ve genellikle aynı evde yaşamakta olan bireylerden oluşan; bireylerin psikolojik, ekonomik, sosyal ve cinsel ihtiyaçlarının karşılandığı, toplum içinde uyum ve katılımları sağlayan ve düzenleyen temel bir birimdir (akt. Ünalan, 1988: s. 51).

Konu ile bağlantılı olarak, aile büyüklerinin yetiştirme tarzları, tutumları ve kişinin aile çevresi, evlilik hayatında etkili olmakla birlikte, erken yaşlardan itibaren hayatın her alanında rol oynamaktadır. Örneğin, kişiliğin gelişiminde, aile içindeki yetişme ve yetiştirilme tarzı önemli olmaktadır (Yılmazçoban, 2010: 188). Ailenin temelde, çocuğun kişiliği, sosyalleşmesi ve eğitimine yön vermek anlamına gelen, kişiyi şekillendirme özelliği vardır. Aile bireye organik, zihinsel, davranışsal özellikler ve alışkanlıklar kazandırır. Toplumsal değerler, sosyalleşme süreci ile aile içinde bireye öğretilir ve böylece bireyin sosyal ve kişisel uyumu şekillenir, yaşam için kültürel, mesleki ve ekonomik hazırlığı sağlanır (Özgüven, 2014: 26). Çocuk, ergen ve gençler, ail7e aracılığıyla bir sosyalizasyon sürecine girerek bu sayede benlik ve kimlik yapılarını oluştururlar (Yılmazçoban, 2010: 187).

Bir başka deyişle, çocukların etkileşime geçtikleri ve sosyalleştikleri ilk nesneler anne ve babadır. Dolayısıyla çocukların gelişimi üzerinde ailenin etkisinden bahsedileceği zaman, anne baba tutumları mutlaka ele alınır (Kandır ve Alpan, 2008: 35-36).

Ayrıca, kişinin dengeli ve uyumlu bir kişilik geliştirmesi, yetiştirildiği aile ortamının niteliğine bağlı olarak görülmektedir. Doğuştan itibaren kişinin anne babasıyla kurduğu güvene dayalı bir ilişki, çocuğun sonraki yıllarda dünya ile kuracağı ilişkinin sağlıklı olmasına zemin hazırlayacaktır. Bu sebeple, çocuğun psikososyal gelişimini etkileyen en önemli unsurlardan biri aile içi ilişkilerin niteliğidir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999: 70).

Yılmazçoban (2010: 188)'ın ifadelerine gore, ailedeki olumsuz yetiştirme tarzı, çocuğun ileride kuracağı aile üzerinde olumsuz etkilere sebep olacaktır. Sağlıklı ailelerin kurulması, ailelerin çocuklarını olumlu yetişme tarzıyla yetiştirmelerine bağlıdır. Çocuklar anne babalarının ve ailedeki kişilerin davranış ve tutumlarını örnek alarak ve onları taklit ederek yetişmektedirler. Ergenlik dönemi ve sonrasında ise daha çok arkadaşlık ilişkileri öne çıkmakta ve bu ilişkilerin etkisi altında benlik yapılarını tamamlamaktadırlar. Hem kadın hem erkek, yetişkin olup evlilik kararı almak sorumluluğunu kazandıklarında yine aile ve yakınlarının etkisi ile hareket etmektedirler.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle evlilikte karşılaşılan sorunların bilinmesi gerekmektedir. Evliliğin ilk zamanlarında ortaya çıkabilecek sorun alanları şu şekilde sıralanabilir: Tek başına yaşamak yerine çift olarak yaşamaya uyum sağlayamama, akraba ve içinden gelinen aileyle (eşinin ailesiyle) olan sıkıntılar, etkili ve yeterli iletişim kuramama, kişilerarası sorunları çözmeyi becerememe, çocuk sahibi olup olamama veya olma zamanlaması ile ilgili anlaşmazlıklar (Peterson ve Jenni, 2003: 353-363). Çocuk olduktan sonra ise çocuğu disipline etmekle ilgili yeni sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Minuchin, 1995: 115). Çocuk büyüdüğünde ergenlikle ilgili problemlere adapte olabilme ve bunları çözebilme konusunda yaşananlar da bir diğer problem alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Gladding, 2012: 17). Bunun yanı sıra yetişkinlik dönemini ailesinin evinde geçiren bireyin işsizlik, büyümeyi kabullenmeme gibi problemlerinin ailesine yansıması sonucu yeni bir problem alanı oluşmuştur (Clemens ve Axelson, 1985: 259-264). Çocuk evden ayrıldığında ve "boş yuva" denilen, evde anne baba dışında kimse kalmaması durumunda, çocukların olmadığı eve adaptasyon sağlamaya çalışma ve çocuğun bağımsızlığını kazanması ile ilgili problemler ortaya çıkabilmektedir (Henry ve Miller, 2004: 415-417). Boş yuva dönemi, kendilerini annelikle tanımlamış ve çocuklarına adanmış anneler için oldukça zor bir dönemdir. Bu durumda depresyon ortaya çıkabilmekte, bağımlılık gelişebilmekte ve boşanmalar olabilmektedir (Hayman, 2016: 192).

Evlilik, tüm bu problemler göze alındığında, içinde kritik süreçler barındıran ve birtakım problemler ile başa çıkılması gereken önemli bir süreçtir. Bu araştırmanın amacı, algılanan anne baba tutumları ile evlilikte başa çıkma yolları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu ilişkiyi belirlemek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1) Genel olarak, kullanılan başa çıkma mekanizması ile anne baba tutumları arasında ilişki var mıdır?
2) Hangi anne baba tutumu ile yetişmiş evli kadın, hangi başa çıkma yöntemini kullanmaktadır?
3) Eğitim durumu ile kullanılan başa çıkma mekanizması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4) Çalışma durumu ile evlilikte başa çıkma yolları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5) Evlilik yılı (kaç yıllık evli olunduğu) ile başa çıkma yolları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6) Ailenin (evli çiftin) ekonomik düzeyi ile kadının evlilikte kullandığı başa çıkma mekanizması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlenme biçimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
8) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlenme yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
9) Kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yolları ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

10) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile sahip olduğu çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırma, algılanan anne baba tutumları ile evlilikte kullanılan başa çıkma yolları arasındaki ilişkiyi inceleyen ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasında birlikte değişiklik olup olmadığını veya farklılığın derecesini belirlemek için kullanılan bir araştırma modelidir (Karasar 2007: 81). Araştırmada bazı demografik değişkenler (eşlerin eğitim durumu, kadının anne-babasının eğitim durumu, evlilik yaşı, eşler arasındaki yaş farkı, anne babanın vefat etmiş/ayrı/birlikte olma durumları, çalışma durumu, evlenme biçimi, çocuk sayısı), anne baba tutumları ve evlilikte kullanılan baş etme mekanizmaları arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Araştırmanın örneklemi İstanbul ilinin Esenler ve Bağcılar ilçelerinden gönüllü olarak katılım gösteren 374 kadından oluşmaktadır.

Araştırmada, "Kişisel Bilgi Formu", Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından geliştirilen "Anne Baba Tutum Ölçeği" ve Bowmen tarafından geliştirilen "Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği" olmak üzere üç adet ölçme aracı kullanılmıştır.

Araştırmanın İstanbul ilindeki evli kadınlar olup, örneklemi ise Bağcılar ve Esenler ilçelerinden rastgele seçilmiş ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmuş 374 evli kadın oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirten tablo aşağıda verilmiştir.

Araştırma için Bağcılar ve Esenler ilçelerinin seçilmesinde TÜİK verilerinden faydalanılmıştır. TÜİK tarafından 1 Şubat 2018'de yayımlanan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre, Bağcılar, İstanbul'un en büyük 3. İlçesi olarak belirlenmiş ve Türkiye'nin 81 ilinden de vatandaşı barındırdığı tespit edilmiştir. Yine Esenler ilçesi de İstanbul'un en büyük 12. İlçesi olarak belirlenirken, Türkiye'nin bütün illerinden insanların yaşadığı bir ilçe olduğu duyurulmuştur. Bütün illerden insanların yaşadığı bu iki ilçenin Türkiye'nin mozaiği olduğu düşüncesinden yola çıkılarak, bu ilçeler seçilmiş; araştırma sonucunun sıhhati açısından bu ilçelerden gelecek olan veriler önemli görülmüştür.

Araştırmada, "Kişisel Bilgi Formu", Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından geliştirilen "Anne Baba Tutum Ölçeği" ve Bowmen tarafından geliştirilen "Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği" olmak üzere üç adet ölçme aracı kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınları tanımak ve araştırma sonucunda öğrenilmek istenen bilgilere ulaşmak amacı ile araştırmacı tarafından konu ile ilgili literatür taranmış ve uzman görüşüne başvurularak "Kişisel Bilgi Formu" geliştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu'nda doğum tarihi, eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, çalışma durumu,

evlilik biçimi ve süresi, evlenme yaşı, çocuk sayısı, gibi konular üzerine kapalı uçlu sorular sorulmuştur.

Türkiye'de ilk kez anne baba tutumlarını ölçen bir ölçme aracı geliştiren Kuzgun (1972)'dur. Yazar, ana baba tutumlarını demokratik, otoriter ve ilgisiz olarak tasnif etmiş ve Ana Baba Tutum Envanteri'ni oluşturmuştur. Daha sonra bu ölçeğin yeterli güvenirliği olmadığı düşüncesi ile yeniden bir çalışma yaparak bu ölçeği "Ana Baba Tutumları Ölçeği" adı ile revize etmiştir. 5'li likert tipi şeklinde oluşturulan bu ölçeğin içindeki bazı maddeleri değiştirmiş, bazı maddeleri de olduğu gibi almıştır. Bununla birlikte istekçi, koruyucu ve reddedici anne baba tutumlarını da tanımlayan maddeler yazmıştır.

Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği; evlilikte kullanılmakta olan baş etme yöntemlerini ölçmek üzere Bowman (1990) tarafından geliştirilmiş ve Acicbe (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olup, 66 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin başında, eşler arasında sürekli tekrarlanan en önemli sorunun soran açık uçlu bir soru vardır. Ardından, sorunun şiddetine ilişkin "önemli değil" ve "çok önemli" arasında değişen 5'li bir değerlendirme yapılmaktadır. Ancak bu iki soru analizlere dahil edilmemektedir. Faktör analizleri 5 faktöre işaret etmektedir: Kendini Suçlama, Olumlu Yaklaşım, Çatışma, Kendiyle İlgilenme, Kaçınma.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan evli kadınların yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, ekonomik düzey, evlenme yaşı, evlilik süresi, evlilik biçimi ve çocuk sayısı bakımından frekans ve yüzde şeklinde ifadeleri Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Sayı ve Yüzdeler

	Gruplar	Frekans	Yüzde (%)
Yaş	20-30	97	25,9
	31-40	177	47,3
	40+	100	26,7
Eğitim Düzeyi	İlk ve Orta Okul	170	45,5
	Lise	126	33,7
	Lisans/Lisansüstü	78	20,9
Çalışma Durumu	Çalışıyor	94	25,1
	Çalışmıyor	280	74,9
Ekonomik Düzey	0-2000	138	36,9
	2000-3000	104	27,8
	3000-5000	76	20,3
	5000+	56	15,0
Evlilik Yaşı	18 altı	76	20,3
	18-24	189	50,5

	24+	109	29,1
Evlilik Süresi	0-5	60	16,0
	6-10	86	23,0
	11-20	144	38,5
	20+	84	22,5
Evlilik Biçimi	Görücü Usulü	94	25,1
	Görücü U./Severek	128	34,2
	Flört	152	40,6
Çocuk Sayısı	0-2	154	41,2
	2-4	124	33,2
	4+	96	25,7

Tabloya göre, araştırmaya katılan kadınların 97'si (%25,9) 20-30 yaş arası, 177'si (%47,3) 31-40 yaş arası, 100'ü (26,7) 40 üzeri olarak dağılmaktadır. Eğitim düzeyi değişkenine göre araştırmaya katılan kadınların 170'i (%45,5) ilk ve ortaokul mezunu, 126'sı (%33,7) lise mezunu, 78'i (20,9) lisans ve lisansüstü mezunu şeklinde dağılım göstermektedir. Katılımcıların çalışma durumuna göre, 94 kişi (%25,1) çalışanlar; 280 kişi (74,9) çalışmayanlar olarak dağılmaktadır. Ekonomik düzey dağılımı, 0-2000 arası 138 kişi (%36,9), 2000-3000 arası 104 kişi (27,8), 3000-5000 arası 76 kişi (20,3), 5000 üzeri 56 kişi (%15) şeklindedir. Araştırmaya katılan kadınların evlilik yaşı değişkenine göre 76 kişi (20,3) 18 yaş altı, 189 kişi (50,5) 18-24 yaş arası, 109 kişi (29,1) 24 yaş üzeri şeklinde dağılım göstermektedir. Katılımcılar, evlilik süresi değişkeni baz alındığında, 60 kişi (%16) 0-5 yıl, 86 kişi (%23) 6-10 yıl, 144 kişi (38,5) 11-20 yıl, 84 kişi (%22,5) 20 yıl üzeri olarak dağılmaktadır. Katılımcıların evlilik biçimi değişkenine göre dağılımları; görücü usulü 94 kişi (%25,1), görücü usulü ve severek 128 kişi (%34,2), flört 152 kişi (%40,6) şeklindedir. Son olarak, çocuk sayısına göre dağılımlar ise 0-2 arası 154 kişi (%41,2), 2-4 arası 124 kişi (%33,2), 4 üzeri 96 kişi (%25,7) olarak görülmektedir.

Tablo 2. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına İlişkin Genel Veri

Tutumlar	N	Min.	Max.	Ort.	Ss
Demokratik	374	13	75	51,7888	**16,403**
Otoriter	374	10	65	25,4251	**10,540**
Koruyucu İstekçi	374	14	68	38,5695	**10,611**

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadınların algıladıkları anne baba tutumları kapsamında "demokratik tutum" düzeyi (51,788 ± 16,403); "koruyucu istekçi tutum" düzeyi (25,425± 10,540); "otoriter tutum" düzeyi (38,569 ± 10,611) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarına İlişkin Genel Veri

Başa Çıkma Yöntemi	N	Min	Max	Ort	Ss
Kendini Suçlama	374	14	65	36,826	10,280
Pozitif Yaklaşım	374	3	68	40,422	9,826
Çatışma	374	0	56	26,294	9,678
Kendiyle İlgilenme	374	6	48	16,267	6,576
Kaçma	374	8	52	30,347	7,751

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan evlilikte kullandıkları başa çıkma yöntemleri kapsamında "kendini suçlama" düzeyi (36,826 ± 10,280); "pozitif yaklaşım" düzeyi (40,422 ± 9,826); "çatışma" düzeyi (26,294 ± 9,678); "kendiyle ilgilenme" düzeyi (16,267 ± 6,576); "kaçma" düzeyi (30,347 ± 7,751) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4. Kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendini suçlama ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		**Kendini Suçlama**
Demokratik Tutum	r	-,371**
	p	,000
Otoriter Tutum	r	,367**
	p	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	r	,093
	p	,072

Tablo 4 'te görüldüğü üzere, evlilikte kendini suçlama yolu ile algılanan demokratik tutum arasında negatif yönde %37,1'lik anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçtan referansla, ailede demokratik tutum arttıkça, çocukların evlilik hayatında kendini suçlama oranları düşmektedir. Yine Tablo 4'te otoriter tutum ile kendini suçlama değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde %36,7'lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hakim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde kendilerini suçlama oranları da artmaktadır. Kendini suçlamanın koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi anlamlı görülmemektedir.

Tablo 5. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Pozitif Yaklaşım
Demokratik Tutum	r	,363**
	p	,000
Otoriter Tutum	r	-,141**
	p	,006
Koruyucu İstekçi Tutum	r	-,156**
	p	,003

Tablo 5 'te görüldüğü üzere, evlilikte pozitif yaklaşım yolu ile algılanan demokratik tutum arasında pozitif yönde ,363 şiddetinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçtan referansla, ailede demokratik tutum arttıkça, çocukların evlilik hayatında pozitif yaklaşım oranları artmaktadır. Yine Tablo 5'te otoriter tutum ile pozitif yaklaşım değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında negatif yönde -,141'lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hakim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde pozitif yaklaşım sergileme oranları da azalmaktadır. Kendini suçlamanın koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi ise negatif yönde ve -,156 şiddetinde bulunmuştur. Buna göre koruyucu istekçi tutum arttıkça, pozitif yaklaşım yolunu kullanma oranı azalmaktadır.

Tablo 6. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Çatışma
Demokratik Tutum	R	-,238**
	P	,000
Otoriter Tutum	R	,267**
	P	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	R	,093
	P	,072

Tablo 6 'da görüldüğü üzere, evlilikte çatışma yolu ile algılanan demokratik tutum arasında negatif yönde ,-,238 şiddetinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçtan referansla, ailede demokratik tutum arttıkça, çocukların evlilik hayatında çatışma oranları artmaktadır. Yine Tablo 6'da otoriter tutum ile çatışma değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde ,267'lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hâkim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde çatışma sergileme oranları da artmaktadır. Çatışmanın koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 7. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Kendiyle İlgilenme
Demokratik Tutum	R	-,074
	P	,152
Otoriter Tutum	R	,187**
	P	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	R	-,068
	P	, 188

Tablo 7 'de görüldüğü üzere, evlilikte başa çıkma yollarından kendiyle ilgilenme yolu ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile kendiyle ilgilenme değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde ,187'lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hâkim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde kendiyle ilgilenme oranları da artmaktadır. Kendiyle ilgilenmenin koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 8. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Kaçma
Demokratik Tutum	R	-,009
	P	,857
Otoriter Tutum	r	,259**
	p	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	r	-,149**
	p	,004

Tablo 8 'de görüldüğü üzere, evlilikte başa çıkma yollarından kaçma yolu ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile kaçma değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde ,259'luk anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hâkim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde kaçma yolunu kullanma oranları da artmaktadır. Kendiyle ilgilenmenin koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi ise negatif yönde -,149 olarak bulunmuştur. Yani, ailede koruyucu istekçi tutum arttıkça, çocukların ileride kurdukları evlilik ilişkisinde başa çıkma yöntemi olarak kaçma yolunu kullanmaları artacaktır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bütün bulgular, daha önce belirtilmiş olan araştırma soruları sırasına riayet edilerek sunulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, benzer çalışmalarla karşılaştırılmış ve aşağıdaki çıkarımlar yapılmıştır.

1) Genel olarak bakıldığında, kullanılan başa çıkma mekanizması ile algılanan anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler vardır.
2) Algılanan otoriter anne baba tutumu ile evlilikte başa çıkma yollarından kendini suçlama, çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.
3) Algılanan koruyucu istekçi anne baba tutumu ile evlilikte başa çıkma yollarından kaçma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
4) Algılanan demokratik anne baba tutumu ile evlilikte başa çıkma yollarından pozitif yaklaşım arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
5) Eğitim durumu ile kullanılan başa çıkma mekanizması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
6) Çalışma durumu ile evlilikte başa çıkma yolları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
7) Evlilik yılı (kaç yıllık evli olunduğu) ile başa çıkma yolları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
8) Ailenin (evli çiftin) ekonomik düzeyi ile kadının evlilikte kullandığı başa çıkma mekanizması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
9) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlenme biçimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
10) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlenme yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
11) Kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yolları ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
12) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile sahip olduğu çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır

Araştırma konusu ile ilgili literatür incelendiğinde kadınların içinde bulunduğu anne baba tutumları ve evlilikte başa çıkma üzerine araştırmaların sayısının oldukça kısıtlı olması, yapılan karşılaştırmaların sınırlı olmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, elde edilen sonuçlarla geçmiş araştırmalar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar aşağıda tartışılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, evlilikte başa çıkma yollarından "kendini suçlama" yolunun, yaş ile anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiş, 20-30 yaş arası evli kadınların, 31-40 yaş arası kadınlara göre daha fazla kendilerini suçladıkları sonucuna varılmıştır. Acicbe (2002)'nin evlilikte başa çıkma ölçeği uyarlama çalışması esnasında yaptığı araştırmaya göre ise kendini suçlama ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bununla birlikte, Acicbe (2002), aynı çalışmada pozitif yaklaşım ile yaş arasında bir farklılık olmadığını belirtmiş ve benzer şekilde

bu çalışmada da bu iki değişken arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Acicbe (2002)'nin araştırmasında yaş ile bağlantılı başka bir başa çıkma yöntemi bulunmamışken, bu çalışma sonucunda, 20-30 yaş arası kadınların evlilikte 31-40 yaşa göre "çatışma" yolunu daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bu araştırmanın sonucunda, 40 yaş üzeri kadınların "kendiyle ilgilenme" yolunu, 31-40 yaş arası kadınlara göre daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Acicbe (2002), yaptığı çalışma sonucunda, eğitim düzeyinin "kendini suçlama" yolunu yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın sonuçları arasında ise eğitim düzeyi ile kendini suçlama arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Acicbe (2002), diğer dört başa çıkma yolu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark tespit etmemiştir. Ancak bu araştırma sonucunda, lisans ve yüksek lisans mezunu kadınların evlilikte başa çıkma yöntemi olarak pozitif yaklaşım yolunu ilkokul mezunlarından daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra, Acicbe (2002)'nin çalışması sonucu, sadece "kaçma" yolu ile evliliğin süresi arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu çalışmayla, evliliğin süresinin kaçma yolunun yanı sıra çatışma yolu ile de anlamlı bir ilişkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, 6-10 yıl arası evli kadınlar 0-5 yıl arası kadınlara göre kaçma yolunu daha fazla kullanmaktadırlar. Ayrıca, 0-5 yıl arası evli kadınların 6-10 ve 11-20 yıl arası evli olan kadınlara göre çatışma yolunu daha fazla tercih ettikleri tespit edilmiştir.

İki çalışma arasındaki son karşılaştırma ise, çocuk sayısı değişkeni üzerine yapılmıştır. Acicbe (2002), araştırmasında, evlilikte başa çıkma yollarından çatışma ile kendini suçlamanın çocuk sayısı ile anlamlı ilişki içerisinde olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırma sonucunda, çocuk sayısı değişkeni ile hiçbir başa çıkma mekanizması anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmanın anne baba tutumları ile ilgili ulaşmış olduğu sonuçlar, Yıldız (2013)'ın algılanan anne baba tutumları ile evlilik uyumunu ölçmek üzere yaptığı araştırma sonuçları ile karşılaştırılmış ve tartışılmıştır.

Yıldız (2013)'ın yaptığı araştırmada, algılanan anne baba tutumları ile demografik bilgilerden sadece evlenme biçimi karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, evlenme biçimi (görücü, anlaşarak) değişkeni ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Anlaşarak ve kendi istekleri ile evlenen kadınların demokratik anne baba tutumu puanları, görücü usulü evlenen kadınların demokratik tutum puanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Karşılaştırma yapılacak olursa, bu araştırma sonucunda ise demokratik tutum ile evlenme biçimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunun yanı sıra, evlenme biçiminin, koruyucu istekçi anne baba tutumu ile anlamlı bir ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, görücü usulü evlilik yapan kadınların algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları daha yüksek bulunmuştur.

5. ÖNERİLER

Aşağıda, araştırma sonucu elde edilmiş olan bilgiler rehberliğinde araştırmacılar ve uygulamacılar için birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Araştırmadan elde edilen bilgiler ışığında anne babalara tutumlar ve muhtemel sonuçları üzerine eğitimler düzenlenebilir. Böylece anne babalara, çocuklarını yetiştirirken ışık tutacak bilgiler verilerek farkındalıkları arttırılabilir.
- Evli kadınlara evlilikte yaşadıkları problemler ile başa çıkmak için hangi yöntemleri kullandıklarını öğrenmeleri, bu süreçte aileden taşıyarak evliliğin içine getirdikleri davranışların farkındalığını kazanmaları için bir eğitim programı hazırlanıp uygulamaya koyulabilir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

- Bu araştırma, İstanbul ili Esenler ve Bağcılar ilçeleri içindeki kadınlar ile yapılmıştır. Türkiye'nin farklı şehir ve ilçelerinde bu çalışma gerçekleştirilebilir ve iki çalışmanın sonuçları karşılaştırılabilir.
- Bu araştırma evli kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile kendi evliliklerinde kullandıkları başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Aynı araştırma evli erkekler üzerine de yapılarak, elde edilen sonuç ile bu araştırmanın sonucu karşılaştırılabilir.
- Bu araştırmada, test uygulanan kadınların köken olarak nereli oldukları üzerinde durulmamıştır. Aynı konu için bu değişken de araştırmaya dahil edilip başa çıkma stratejileri ile köken arasındaki ilişki araştırılabilir.

- Bu araştırmanın konusu bağlanma ile de ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla yapılacak olan yeni araştırmada bu kez, evlilikte kullanılan başa çıkma yöntemleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenebilir.

- Bu araştırmaya evli olmayan çiftler dahil edilmemiştir. Farklı bir başa çıkma veya problem çözme konulu bir envanter ile anne baba tutumları ölçeği kullanılarak, çiftlerin ilişkilerinde problem çözme becerileri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişki incelenebilir. Bu araştırmanın sonucu ile karşılaştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acicbe, Ö. (2002). *Applicability of the Marital Coping Inventory for measurement of coping efforts in marriage among Turkish couples* (Unpublished Master's Thesis). Middle East Technical University, Ankara.

Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and the Family, 52,* 463-474.

Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı.* Ankara: Özgüzeliş.

Clemens, A., & Axelson, L. (1985). The not-so- empty-nest: The return of the fledgling adult. *Family Relations, 34*, 259-264.

Gladding, S. (2012). *Aile Terapisi: Tarihi, Kuram ve Uygulamaları.* İbrahim Keklik ve İbrahim Yıldırım (çev.). Ankara: PDR

Güran, N. (1983). Evlilik dışı birleşmeler ve çocuklar konusuna genel bir bakış ve sosyal hizmet yaklaşımı. *H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi. 1,* 2-3.

Hayman, S. (2016). *Mutlu Aile Başarılı Çocuk.* Ankara: PEGEM Akademi

Henry, R., & Miller, R. (2004). Marital problems occurring in midlife: Implications for couples therapists. *American Journal of Family Therapy, 32,* 405-417.

Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne baba davranışlarının etkisi, *Aile ve Toplum, 4(14),* 33-38.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: Sim.

Kuzgun, Yıldız.: *Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (1999). Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi 12 (1),* 70.

Minuchin, P. (1995). Children and family therapy: Mainstream approaches and the special care of the multicrisis poor. R. H. Mikesell, D. Lusterman, & S. H. McDaniel (Ed.), *Integrating Family Therapy,* 115. Washington, DC: American Psychological Association.

Özgüven, İ.E. (2014). *Evlilik ve Aile Terapisi.* Ankara: Nobel.

Peterson, A., & Jenni, C. B. (2003). Men's experience of making the decision to have their first child: A phenomenological analysis. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families, 11*, 353-363.

Ünalan, T. (1988). Türkiye'de çekirdek aileler. *Nüfusbilim Dergisi, 10,* 51.

Yıldız, A. (2013*). Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmazçoban, A. M. (2010, Ekim). Evlilikte çiftleri etkileyen unsurlar ve arkadaşlık ilkeleri. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi,* 1*,* 178-194.